

Vodič za poduzetnike

Poduzetništvo je sposobnost poduzetnika, zasnovana na znanju i inovaciji, da pokrene neku aktivnost, uz preuzimanje određenog rizika, u svrhu postizanja određenog cilja, prvenstveno stvaranja novog tržišta.

Glavni cilj poduzetništva je stvaranje novih vrijednosti pokretanjem i razvojem novih preduzeća i predstavlja bitan faktor proizvodnje, tako da je teško zamisliti razvijeno društvo bez ljudi koji vode i organizuju ekonomski život.

Poduzetništvo uključuje sve djelatnosti usmjerene na ulaganje i kombinaciju potrebnih resursa, širenje na nova tržišta, stvaranje novih proizvoda, novih potrošača, novih tehnologija i tehnoloških rješenja. Poduzetništvo je u neposrednoj vezi sa raspoloživim resursima, jer od raspoloživih resursa, ljudske kreativnosti i inovativnosti, zavisi nivo proizvodnje određenih proizvoda i usluga, kao i nivo zadovoljenja ljudskih potreba.

Moderna definicija poduzetništva opisuje poduzetništvo kao sposobnost kretanja i stvaranja vizije praktički ni iz čega, kao ljudski kreativan čin, kao primjenu energije za iniciranje i izgradnju preduzeća ili organizacije.

Prednosti poduzetništva

- ⇒ *prilika za kreiranje vlastite sudbine* - posjedovanje vlastitog preduzeća omogućava poduzetnicima nezavisnost
- ⇒ *prilika za različitost* - poduzetnici pokreću vlastito poslovanje, jer vide priliku za stvaranje različitosti u stvarima važnim za njih
- ⇒ *prilika za postizanje svog punog potencijala* - poduzetnicima njihov posao postaje instrument za igru i samodokazivanje
- ⇒ *prilika za ubiranje visokih profita* - premda novac nije primarna vodilja većine poduzetnika, profit koji oni svojim poslovanjem mogu ostvariti, predstavlja važan motivirajući faktor
- ⇒ *prilika za doprinos društvu i priznanje za vlastite napore* - vlasnici preduzeća često su među najuglednijim članovima svoje zajednice i
- ⇒ *prilika za rad na onome što vole i što ih zabavlja* - mnogo vlasnika malih preduzeća uspjeh su ostvarili iz razloga jer rade ono što vole i što ih zanima.

Definicija male privrede

Službena definicija male privrede i malog privrednog subjekta u FBiH je definisana Zakonom o poticaju razvoja male privrede. Malu privredu u FBiH čine subjekti male privrede, fizička i pravna lica, koja trajno obavljaju zakonom dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti i dohotka na tržištu, uključujući samozapošljavanje i porodične poslove povezane s obrtom i drugim djelatnostima, registrovani kod nadležnog organa, bez obzira na oblik organizovanja, i koji:

- ⇒ su samostalni u poslovanju
- ⇒ zapošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica i
- ⇒ ostvaruju ukupni godišnji promet do 40 miliona KM i/ili čiji godišnji bilansa stanja ne prelazi 30 miliona KM.

U teoriji, zakonodavstvu i privrednoj praksi udomaćila se podjela preduzeća na mala, srednja i velika. Osnovni kriteriji na osnovu kojih se mala i srednja preduzeća klasificiraju i razgraničavaju od velikih su:

- ⇒ godišnji prosjek zaposlenih
- ⇒ broj bilansi nakon odbitka gubitka i
- ⇒ godišnji prihod od prodaje.

Prema veličini, u smislu Zakona o poticaju razvoja male privrede, razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti male privrede, pri čemu:

- ⇒ mikro subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja zapošljavaju prosječno godišnje manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnji bilans stanja ne prelazi 400 000,00 KM
- ⇒ mali subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja zapošljavaju prosječno godišnje manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnji bilans stanja ne prelazi 4.000 000,00 KM i
- ⇒ srednji subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja zapošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica, čiji godišnji promet ne prelazi 40.000 000,00 KM i/ili čiji godišnji bilans stanja ne prelazi 30.000 000,00 KM.

Karakteristike malih preduzeća

Najznačajnije karakteristike malih preduzeća su:

- ⇒ mala preduzeća zadovoljavaju onaj dio potražnje za robama i uslugama koje velika preduzeća teško mogu podmiriti
- ⇒ mala preduzeća su mnogo fleksibilnija što im omogućava vrlo elastičnu ponudu i prilagođavanje kretanjima potražnje na tržištu
- ⇒ mala preduzeća traže relativno univerzalni tip radnika i opreme koji mogu obavljati raznovrsne poslove u procesu proizvodnje
- ⇒ mala preduzeća pokazuju veću spremnost da staru tehnologiju zamijene novom, te tu zamjenu brže obavljaju
- ⇒ mala preduzeća pružaju šire mogućnosti inovativnosti i bržu primjenu novih znanja i poslovnih modela i
- ⇒ ekonomska samostalnost i spremnost na snošenje rizika u poslovanju potiču mala preduzeća da se elastično povezuju i umrežavaju radi ostvarivanja uspješnijeg zajedničkog poslovanja, ali i lakšeg snošenja rizika.

Prednosti i nedostaci malih preduzeća

Prednosti malih preduzeća

- ⇒ *nezavisnost* - pokretanje malog preduzeća omogućava gotovo u potpunosti autonomno djelovanje. Međutim, taj veliki stepen autonomnosti prati velika odgovornost za uspješno poslovanje. Odgovornost za uspjeh po pravilu preuzima poduzetnik-osnivač malog preduzeća
- ⇒ *tržišna prilagodljivost* – mala su preduzeća, za razliku od srednjih i velikih, u mogućnosti brzo se prilagoditi tržišnim promjenama i novonastalim prilikama, te bez većih potresa mogu svoju djelatnost preorijentirati u skladu sa zahtjevima potrošača u pogledu kvalitete, količine, dizajna i sl.
- ⇒ *mogućnost ostvarenja finansijskog uspjeha* – jedan od važnijih razloga osnivanja malog preduzeća je mogućnost ostvarenja bitno veće zarade u samostalnom poslu od one koju je poduzetnik mogao ostvariti kao zaposlenik u nekoj kompaniji
- ⇒ *sigurnost posla* – kad poduzetnik osnuje malo preduzeće, sigurnost posla mu je osigurana sve dok se pozitivno posluje. Prednost je i u tome što je vlasnik, odnosno poduzetnik, istodobno i menadžer koji sam odlučuje kada će, koliko i do kada raditi
- ⇒ *porodično zapošljavanje* – jedna od prednosti je mogućnost zapošljavanja članova vlastite porodice. Prenosjenje iskustva članovima porodice omogućava stvaranje tradicije porodičnog posla
- ⇒ *saradnja članova porodice pozitivno djeluje na moral zaposlenika* - jer vlada veliko međusobno razumijevanje i poštovanje i
- ⇒ *izazov* – u vlasnika/poduzetnika snažno je razvijena potreba za samoaktualizacijom, odnosno svijest o mogućnosti ostvarenja velikog uspjeha, ali su svjesni i rizika pri izgradnji samostalne poslovne karijere. Uživaju u osjećaju samostalnog razvoja, te smatraju kako su sami odgovorni za uspjeh ili neuspjeh. Ta spoznaja pruža im veliko stimulativno i psihološko zadovoljstvo

Nedostaci malih preduzeća

- ⇒ *porast odgovornosti* – širok raspon odlučivanja koji ima poduzetnik u malom preduzeću, u velikoj mjeri povećava odgovornost za poslovni uspjeh. Vlasnik poduzetnik često istovremeno obavlja ulogu ulagača, menadžera, knjigovođe, prodavača, marketinškog stručnjaka i sl., pa je zbog toga sam potpuno odgovoran za svoj poslovni uspjeh
- ⇒ *mogućnost propasti* – vlasnik poduzetnik donosi brojne manje ili više djelotvorne odluke. Međutim, rizik propadanja je velik, jer poduzetnik raspolaže oskudnim finansijskim i kapitalnim resursima, pa ima malu mogućnost ublažavanja neuspjelih poslovnih poteza. Zbog toga, broj loših ili pogrešnih poslovnih odluka treba svesti na minimum. Također, bez obzira na zalaganje i kvalitetno odlučivanje poduzetnika,

privredna recesija ili kriza mogu pogubno uticati na poslovanje malih preduzeća. Poznato je kako je znatan broj bankrota prouzrokovan menadžerskim neiskustvom i nestručnošću

- ⇒ *podložnost fluktuacijama na tržištu* – mala preduzeća puno teže podnose sezonske ili druge oscilacije u prodaji
- ⇒ *ovisnost o konkurenciji* – uprkos vrlo uspješnom početku, uspjeh malog preduzeća naglo može narušiti pojava konkurencije u okruženju
- ⇒ *finansijska slabost* – bez obzira na uspješno upravljanje finansijskim sredstvima, mala su preduzeća podložnija finansijskim krizama i nelikvidnosti. Zbog toga su, kako bi brže prikupila novac, prisiljena prodavati svoje proizvode i usluge po nižim cijenama ili uzimati nepovoljne kredite na tržištu, što vrlo često rezultira propašću malog preduzeća, pa čak dovodi i do gubitka lične imovine poduzetnika
- ⇒ *nedostatak znanja i stručnosti* – mala preduzeća, zbog svojih ograničenih finansijskih mogućnosti, obično oskudijevaju kvalitetnim stručnjacima specijaliziranim za pojedine poduzetničke funkcije. Također, mala su preduzeća zbog finansijskih ograničenja prisiljena racionalizovati troškove dodatnog obrazovanja i treninga zaposlenih i
- ⇒ *nerazvijena pravna regulativa* – za poticanje poduzetništva, vrlo je bitno kvalitetno zakonsko regulisanje pokretanja i poslovanja malih privrednih subjekata, jer od toga zavisi i mogućnost kreditiranja, odnosno određene finansijske pogodnosti koje su neophodne za malu privredu.

Izbor oblika poslovanja

Poduzetnici koji su na samom početku u realizaciji svoje poduzetničke ideje, često se susreću sa pitanjem koji oblik poslovanja da odaberu: obrt ili privredno društvo. Prije konačne odluke potrebno je razmotriti pozitivne i negativne aspekte oba tipa.

Obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih privrednih djelatnosti od strane fizičkih lica, sa svrhom postizanja dohotka koji se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu.

Privredno društvo je pravno lice koje samostalno obavlja djelatnost proizvodnje i prodaje proizvoda i vršenja usluga na tržištu, radi sticanja dobiti. Prema Zakonu o privrednim društvima, društvo može biti organizovano u jednom od sljedećih oblika:

- ⇒ društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću (d.n.o.)
- ⇒ komanditno društvo (k.d.)
- ⇒ dioničko društvo (d.d.)
- ⇒ društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

Najjednostavniji i najčešće korišteni oblik privrednog društva za poduzetnike početnike je društvo s ograničenom odgovornošću, pa će se u nastavku teksta o njemu i govoriti.

Društvo s ograničenom odgovornošću je privredno društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba ulažu osnivačke uloge, s kojima učestvuju u unaprijed dogovorenom osnivačkom kapitalu, sa svrhom postizanja dobiti.

Osnivanje

Za razliku od obrta, osnivanje d.o.o.-a je komplikovanije i zahtijeva više dokumenata, vremena i novaca. Prednost d.o.o.-a je u tome što uslov za osnivanje d.o.o.-a nije stručna sprema, niti bilo kakvi ispiti osposobljenosti, pa se za otvaranje d.o.o.-a često odlučuju osobe koje nemaju odgovarajuću stručnu sprema za otvaranje obrta.

Za registraciju d.o.o.-a potrebno je pripremiti: prijavu za upis u sudski registar, društveni ugovor ili izjava o osnivanju društva sa svim priložima ovjerenim od strane javnog bilježnika (statut društva, kopija diplome direktora, izjava o nepostojanju obaveza prema bankama, kao i uvjerenje o nepostojanju poreske obaveze), popis članova osnivača (najčešće jedan), potvrdu finansijske institucije o ulozima uplaćenim u novcu, popis osoba ovlaštenih da vode poslove društva, popis članova nadzornog odbora ako ga društvo ima, te ovisno o načinu osnivanja i drugi dokumenti.

Osim prijave na registarskom sudu, uz plaćanje sudske takse, podatke o upisu u sudski registar potrebno je objaviti u Službenim novinama FBiH i dnevnim novinama. Takođe, potrebno je prijaviti osnivanje društva poreznoj upravi kako bi se dobio porezni broj, zavodu za statistiku za dobivanje statističkog broja, penzijskom osiguranju, zdravstvenom osiguranju, itd., pa je registraciju d.o.o.-a, u većini slučajeva, najbolje prepustiti avdokatskom uredu.

Osnivački ulog

Osnivački ulog je ulog koji unosi svaki od osnivača. On ne može biti manji od iznosa određenog Zakonom o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (100 KM) i mora biti izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja sto. Zbir osnivačkih uloga mora odgovarati iznosu osnivačkog kapitala društva. Prije upisa društva u sudski registar, svaki osnivač mora uplatiti najmanje četvrtinu osnivačkog uloga kojeg uplaćuje u novcu.

Osnivački ulog može se unijeti i ulaganjem stvari i prava. Takav ulog (unošenjem u društvo s ograničenom odgovornošću stvari i prava), mora se u cjelini realizovati prije upisa društva u sudski registar. Ako je vrijednost uloga u stvarima i u pravima, u vrijeme podnošenja prijave za upis društva u sudski registar, manja od vrijednosti osnivačkog uloga koji se time ulaže, razlika do visine tako izraženog osnivačkog uloga mora se uplatiti u novcu. Osnivački ulogi moraju se uplatiti tako da društvo s ograničenom odgovornošću može s njima slobodno raspolagati.

Novčani ulozi uplaćuju se na račun društva kod finansijskih institucija u BiH. Ta institucija izdaje potvrdu o tome da će društvo s ograničenom odgovornošću moći slobodno raspolagati s uplaćenim iznosom nakon što bude upisano u sudski registar.

Porezni model

Sva privredna društva, pa tako i d.o.o., obveznici su poreza na dobit. Porez na dobit obračunava se po stopi od 10% na poreznu osnovicu. Porezna osnovica je, najjednostavnije rečeno, razlika između prihoda i rashoda.

Obrtnici su obveznici poreza na dohodak, no ukoliko to žele, mogu postati i obveznici poreza na dobit. Ukoliko obrtnici imaju godišnje primitke veće od 50 000 KM, zakon određuje da moraju preći u sistem PDV-a. Dok je u sistemu poreza na dohodak, obrtnik ima mogućnost paušalnog plaćanja poreza, dok je kod d.o.o.-a to nemoguće.

Vođenje poslovnih knjiga

Privredna društva (d.o.o.) obavezna su voditi knjige po načelu dvojnog knjigovodstva, a to uključuje vođenje sljedećih knjiga: Dnevnika, Glavne knjige i Pomoćne knjige (analitičke evidencije). Za razliku od njih, obrti mogu voditi svoje knjige po načelu jednostavnog knjigovodstva, koje je mnogo jednostavnije i omogućava obrtnicima da samostalno vode knjige, te pojednostavnjuje postupak.

Jednostavno knjigovodstvo podrazumijeva vođenje Knjige primitaka i izdataka, Evidencije o potraživanjima i obavezama (knjiga izdatih i primljenih računa) i Popisa dugotrajne imovine. Pritom se knjiženje poslovnih događaja u d.o.o.-u vrši prema načelu fakture (računa) – dakle kada je račun izdan, a u obrtima prema načelu blagajne – kada je

račun naplaćen. To donosi posebnu pogodnost obrtnicima, jer se u njihove primitke računaju samo stvarno naplaćeni računi. Isto tako, tu je i razlika d.o.o.-a, što PDV moraju uplatiti pri izdavanju računa, iako im račun nije uplaćen u roku.

Plaća osnivača (vlasnika)

Kod d.o.o., kao i svih ostalih privrednih društava, cijela bruto plaća osnivača tj. vlasnika priznaje se kao trošak. No, kod obrtnika, samo doprinosi za penzijsko i zdravstveno osiguranje se priznaju kao troškovi.

Osnovne razlike između obrta i d.o.o.

	Obrt	Privredno društvo
osnivački kapital	nema	2 000 KM
troškovi osnivanja	cca 250 KM	cca 1 000 KM
vrijeme potrebno za otvaranje/osnivanje	maksimalno 15 dana	maksimalno 30-40 dana
mjesto registracije	nadležni ured državne uprave u općini	Općinski sud s privrednim odjeljenjem
odgovornost	imovinom obrta	visinom osnivačkog kapitala
knjigovodstvo	jednostavno knjigovodstvo	dvojno knjigovodstvo
članstvo u komori	kantonalne obrtničke komore (Obrtnička komora FBiH)	Privredna komora FBiH
djelatnosti	sve dopuštene djelatnosti uz posjedovanje odgovarajuće stručne spreme za vezane obrte	sve dopuštene djelatnosti
porezne stope	10 %	10 %
zaposleni	nema ograničenja	nema ograničenja
plaćanje poreza na dodanu vrijednost	naplaćeni račun	izdani račun

Postupak i troškovi registracije društva

Uz prijavu za upis u sudski registar osnivanja društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.), potrebno je priložiti:

- ⇒ ličnu kartu, putnu ispravu ili izvadak iz odgovarajućeg registra kojim se utvrđuje identitet osnivača
- ⇒ akt o osnivanju
- ⇒ potvrda banke o izvršenoj uplati kapitala u novcu, odnosno dokaz o novčanoj vrijednosti stvari i prava unijetih u društvo

- ⇒ odluka o imenovanju osobe ovlaštene za zastupanje, ukoliko nije imenovano aktom o osnivanju
- ⇒ ovjeren potpis osobe ovlaštene za zastupanje
- ⇒ uz prijavu za upis u registar osnivanja jednog člana d.o.o., potrebno je priložiti dokaz o sredstvima osiguranja za neuplaćeni iznos novčanog dijela osnivačkog uloga, odnosno za vrijednost neunijetog nenovčanog udjela.

Osnivački akt (akt o osnivanju-u slučaju jednog osnivača) društva s ograničenom odgovornošću, obavezno sadrži:

- ⇒ ime i prezime i adresu prebivališta ili firmu i sjedište osnivača
- ⇒ firmu (puni i ako postoji skraćeni naziv), sjedište i djelatnost društva
- ⇒ iznos osnovnog kapitala društva, iznos uloga u novcu, opis i vrijednosti uloga u stvarima i pravima, broj i visina udjela članova
- ⇒ prava i obaveze članova društva
- ⇒ postupak u slučaju kada neko od osnivača ne uplati svoj ulog do ugovorenog roka ili ne ispuni drugu obavezu
- ⇒ način izmirenja troškova osnivanja društva
- ⇒ imenovanje lica ovlaštenih za vođenje poslovanja i zastupanje društva i prijavu za upis osnivanja društva u registar društava
- ⇒ posljedice neuspjelog osnivanja
- ⇒ posebnu odredbu ako se društvo osniva na određeno vrijeme.

Postupci nakon registracije društva

Mjerodavni registarski sud, po donošenju, rješenja o registraciji osnivanja, odnosno statusne promjene poslovnog subjekta, dostavit će:

- ⇒ poreznom tijelu mjerodavnom prema sjedištu subjekta upisa (Upravi za indirektno oporezivanje)
- ⇒ općini i kantonu mjerodavnom prema sjedištu subjekta upisa
- ⇒ statističkom uredu i privrednoj komori
- ⇒ zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje prema sjedištu subjekta upisa radi registracije
- ⇒ carinskom tijelu mjerodavnom prema sjedištu subjekta upisa, ukoliko je subjekt upisa registrovan za vanjskotrgovinsko poslovanje
- ⇒ mjerodavnim regulatornim tijelima, u skladu sa posebnim propisima koji utvrđuju uslove i izdaju dozvole, odnosno odobrenja za obavljanje pojedinih djelatnosti, ako je subjekt upisa registrovan za takvu djelatnost.

Prije početka obavljanja djelatnosti, potrebno je pribaviti odluku nadležne općinske službe za privredu kojom se utvrđuje da firma udovoljava svim uslovima propisanim za obavljanje te djelatnosti. Obavljanje djelatnosti može se započeti nakon što se ista odluka podnese nadležnom registarskom sudu, te se datum izdavanja prve fakture uzima kao datum početka poslovanja. Takođe je neophodno otvoriti žiro račun firme u bilo kojoj banci, uz

predočenje dozvole za rad, statističkog broja i lične karte, kao i izraditi pečat firme kod ovlaštenih pečatorezaca, uz predočenje kopije rješenja o registraciji subjekta.

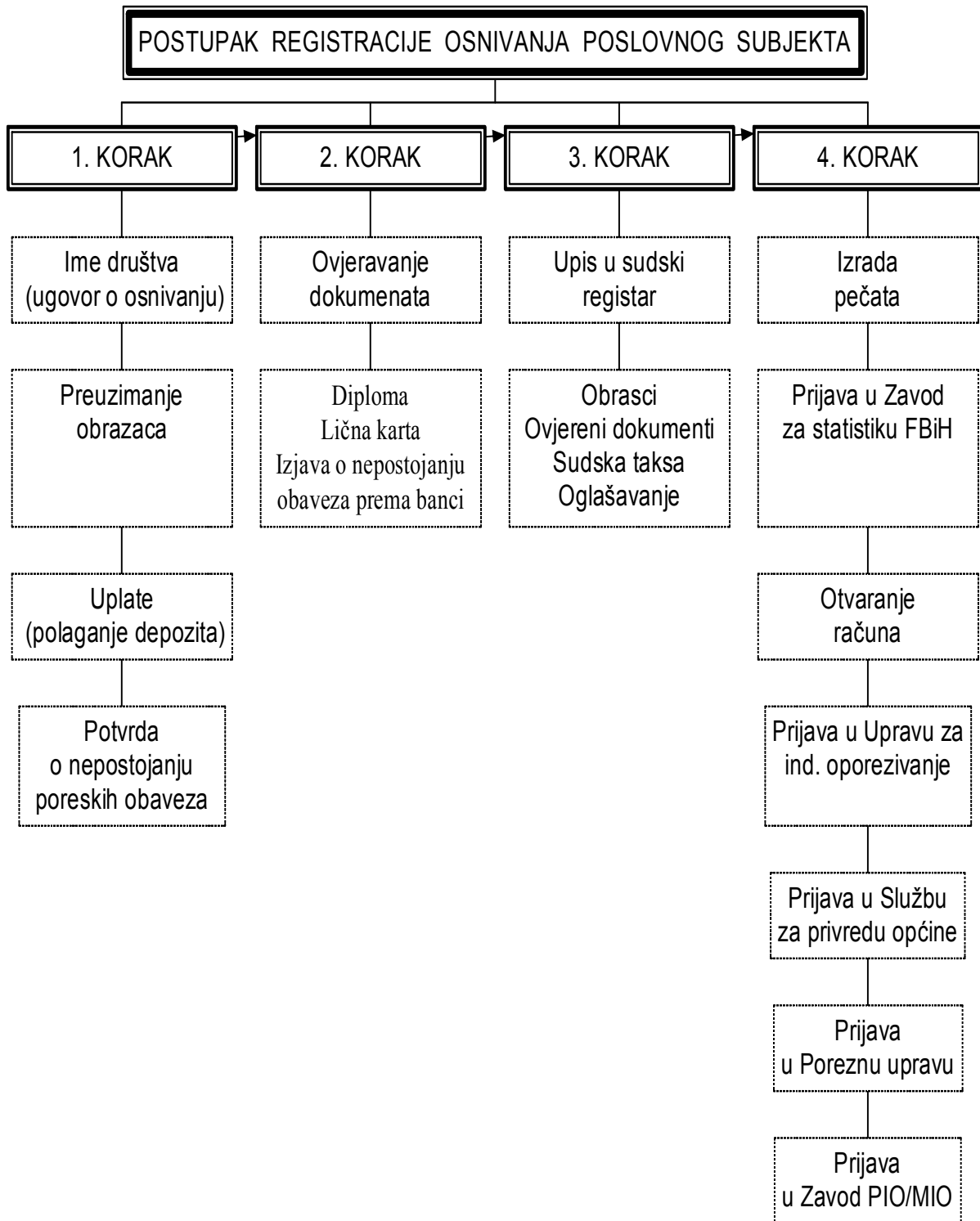
Prestanak društva

Društvo prestaje gubitkom svojstva pravnog lica, odnosno danom upisa prestanka u registru društava, nakon čega se provodi likvidacija.

Društvo prestaje u slučaju:

- ⇒ isteka perioda za koje je osnovano
- ⇒ spajanja, pripajanja i podjele
- ⇒ okončanjem stečajnog postupka ili odbijanjem zahtjeva za otvaranje stečajnog postupka uslijed nedostatka imovine
- ⇒ prestankom na osnovu odluke suda (u slučajevima kada duže od dvije godine društvo ne ostvaruje prihode ili odobrenja za obavljanje djelatnosti, odnosno kada više ne postoje zakonom utvrđeni uslovi za daljnje postojanje društva u obliku u kojem je upisano u registar društava)
- ⇒ odlukom skupštine društva.

- shematski prikaz postupka registracije poslovnog subjekta -

*Hercegovačko-neretvanski kanton/županija
Ministarstvo privrede/gospodarstva*

**BiH Mostar, Husnije Repca bb
centrala: +387 36 551 069**

**tel./fax.: +387 36 550 680, 552 495
e-mail adresa: minprivrede@gmail.com**